

2017

mentorpower

ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ
ΝΕΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΜΕΣΩ
“ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ”

(ENGAGEMENT MENTORING)

Verein MUNTERwegs

Ein generationenübergreifendes
Mentoringprogramm

Η παρούσα έκδοση δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου “MentorPower” (2014-2-FR02-KA205-009246), το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ του Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA). Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της έκδοσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου αυτής, το οποίο αντανακλά τις απόψεις μόνο των συντακτών του και η Ε.Ε. δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Η παρούσα έκδοση είναι αποτέλεσμα συνεργασίας των έξι εταίρων του προαναφερθέντος σχεδίου. Τα ονόματα των οργανισμών που συνεργάστηκαν στο σχέδιο, καθώς και τα ονόματα των ατόμων που συνεισέφεραν σε αυτή την έκδοση είναι:

Γαλλία, Pistes Solidaires Méditerranée, Öykü Aytaçoglu, Marlène Benzler, Alice Jury ; Ελλάδα, ΚΑΝΕ Κοινωνική Ανάπτυξη Νέων, Φωτεινή Αράπη, Νορβηγία, Kvalifiseringstjenesten, Marit Haddeland, Arve Konnestad; Ισπανία, Centre for Education, Wendy Figgins, Silja Teege; Ελβετία, Verein MUNTERwegs, Miriam Hess; Τουρκία, Toplum Gönüllüleri Vakfı, Leyla Soydinç, Gözde Duranay, Deniz Erguner.

(CC) Αυτή η δημοσίευση έχει αδειοδοτηθεί με διεθνή άδεια Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Κάλα Ντ’Ορ, Γκρίμσταντ, Κωνσταντινούπολη, Καλαμάτα, Μασσαλία, Μένζινγκεν

Φεβρουάριος 2017

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

A ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1. ΥΠΟΒΑΘΡΟ	1
2. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ	2
B Η ΤΩΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ	3
1. ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	3
2. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	4
Γ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	7
1. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	7
2. ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	7
3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8
4. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ	8
5. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ	9
6. Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑΣ	9
Δ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	10
1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	10
2. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ	11
3. ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	11
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΝΤΟΡΕΣ	12
5. ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	12
Ε ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	13
1. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	13
2. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ	13
3. ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	13
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	14
5. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ	14

mentorpower

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το MentorPower είναι ένα σχέδιο διακρατικής σύμπραξης συνεργασίας που στοχεύει στην ενδυνάμωση και κοινωνική ένταξη νέων μεταναστευτικής καταγωγής, διευκολύνοντας την ένταξή τους στην αγορά εργασίας και/ή στην εκπαίδευση και την κοινωνία, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο «αφοσιωμένης καθοδήγησης» (engagement mentoring).

Το έργο φέρνει μαζί 6 οργανισμούς από 6 διαφορετικές χώρες, **Pistes Solidaires Méditerranée** (Μασσαλία, Γαλλία), διαθέτει σημαντική εμπειρία στη διαχείριση διεθνών έργων, καθώς και εμπειρία δουλεύοντας με νέους από ευάλωτες ομάδες και μετανάστες. **Kvalifiseringstjenesten** (Γκρίμσταντ, Νορβηγία), διαθέτει εκτενή εμπειρία στην παροχή εκπαιδύσεων στους μετανάστες στην πόλη τους, καθώς και στην εφαρμογή προγραμμάτων καθοδήγησης για τους νέους μετανάστες. **Center for Education** (Μαγιόρκα, Ισπανία), διαθέτει εμπειρία δουλεύοντας με νέους NEET. **Toplum Gönüllüleri Vakfi** (Κωνσταντινούπολη, Τουρκία) διαθέτει ένα πολύ μεγάλο δίκτυο εθελοντών από όλη τη χώρα οι οποίοι δουλεύουν με νέους από διάφορα κοινωνικο-οικονομικά υπόβαθρα συμπεριλαμβανομένων και μεταναστών. **Κοινωνική Ανάπτυξη Νέων** (Καλαμάτα, Ελλάδα) διαθέτει σημαντική εμπειρία στην εφαρμογή μη-τυπικής μάθησης σε νέους καθώς και εμπειρία δουλεύοντας με νεαρούς μετανάστες. **VereinMUNTERwegs** (Μένζιγκεν, Ελβετία) λειτουργεί ένα πρόγραμμα mentoring μεταξύ ενήλικων από Ελβετικές οικογένειες και παιδιών μεταναστευτικής καταγωγής.

1. ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Το αυξανόμενο ποσοστό της ανεργίας των νέων, σε συνδυασμό με την αύξηση του ποσοστού της μετανάστευσης εντός και προς την Ευρώπη, κάνει τη συνοχή των μεταναστών στην αγορά εργασίας και τα εκπαιδευτικά συστήματα μια πραγματικά δύσκολη πρόκληση. **Οι εταίροι του έργου αναγνώρισαν την αναγκαιότητα της προώθησης και της διευκόλυνσης προγραμμάτων στήριξης που συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση των νεαρών μεταναστών.**

Η υλοποίηση του έργου στις 6 χώρες ακολούθησε ένα σταθερό πλαίσιο μιας περιόδου 2 ετών (2015-2017) στην οποία περιλαμβάνεται η έρευνα, η εφαρμογή, η αξιολόγηση και παρακολούθηση, η διάδοση και η υποστήριξη. Ως μέρος της φάσης «δράση-έρευνα» του MentorPower οι 6 εταίροι διεξήγαγαν ταυτόχρονη έρευνα με θέμα «πώς να ενισχύσουν την κοινωνικό-επαγγελματική συνοχή της νεολαίας μέσω ενός προσαρμοσμένου προγράμματος καθοδήγησης; (mentoring). Ενώ η έρευνα ασχολείται με το πρόβλημα και την ανάλυση των μερών του, η «δράση» ως μέρος του έργου είναι η ενεργή συμμετοχή της ανάπτυξης μιας απάντησης στο πρόβλημα. Όπως η μεθοδολογία αναγνωρίζει την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων mentoring στην ενίσχυση νεαρών ατόμων, οι εταίροι βρέθηκαν να αναπτύξουν και να δοκιμάσουν ένα συγκεκριμένο μοντέλο mentoring βασισμένο στην "αφοσιωμένη καθοδήγηση"² με κάποιες προσαρμογές για να ταιριάζουν συγκεκριμένες ανάγκες των νέων μεταναστευτικής καταγωγής στην κάθε χώρα εταίρο. Όταν το mentoring εφαρμόζεται σε μετανάστες, εμπλέκει τους μέντορες και τους καθοδηγούμενους σε έναν διαπολιτισμικό διάλογο όπου θα διευρύνει το πεδίο κατανόησης του καθοδηγούμενου σχετικά με τη χώρα υποδοχής και της συνοχής τους σε ένα νέο πολιτισμικό περιβάλλον.

¹ Κατά τη διάρκεια της σύστασης αυτού του φυλλαδίου, ο γενικός όρος των «μεταναστών» έχει χρησιμοποιηθεί ως ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο λόγω της διαφορετικής ορολογίας και των συνθηκών στις χώρες εταίρους.

² Colley, H. (2003). Engagement mentoring for socially excluded youth: problematising an 'holistic' approach to creating employability through the transformation of habitus. *British Journal of Guidance and Counselling*, 31 (1), 77-100.

Πριν ξεκινήσει το πρόγραμμα καθοδήγησης (mentoring) του MentorPower, οργανώθηκαν μία κατάρτιση για τους μέντορες και μία για τους συμμετέχοντες οργανώθηκαν. 12 μέντορες και 12 καθοδηγούμενοι (mentees) από κάθε χώρα συμμετείχαν στο πρόγραμμα καθοδήγησης. Οι μέντορες ήταν ενήλικες εθελοντές οι οποίοι και οι νέοι mentees ήταν άτομα μεταναστευτικής καταγωγής 16-25 ετών. Πραγματοποιήθηκαν κατ' ελάχιστον διμηνιαίες συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο μεταξύ των μεντόρων και των νέων κατά τη διάρκεια των 9 μηνών, 2 συλλογικές συναντήσεις για τους μέντορες και 2 συλλογικές συναντήσεις μεταξύ μεντόρων και νέων, μία διεθνής συνάντηση σχετικά με την κινητικότητα μεταξύ των συμβούλων των διαφόρων χωρών.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου, χρησιμοποιήσαμε εντατική στρατηγική παρακολούθησης και αξιολόγησης, για τη βελτίωση της πορείας του σχεδίου.. Σχόλια και αξιολόγηση δίνονταν από διάφορους φορείς του έργου, με σκοπό να συλλεχθεί μια ποικιλία απόψεων και εμπειριών τόσο από το προσωπικό των οργανισμών που συμμετείχαν, όσο και από τους μέντορες, τους νέους και άλλους τοπικούς εταίρους.

Για τη διάδοση του έργου, συντάχθηκε μια **“Εκθεση Καλών Πρακτικών”** η οποία συμπεριλαμβάνει έρευνα σε προϋπάρχοντα προγράμματα mentoring με νέους και/ή μετανάστες. **Ένας οδηγός** εκδόθηκε για την υποστήριξη των οργανισμών οι οποίοι επιθυμούν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δικά τους προγράμματα προσωπικής υποστήριξης (mentoring) για νέους.. **Τέλος, οργανώθηκαν εκπαιδεύσεις συμβούλων νέων και εκπροσώπων τοπικών φορέων. 200 άτομα σε 5 διαφορετικές χώρες εκπαιδεύτηκαν μέσα από αυτά.**

2. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ...

Στο πλαίσιο της παρούσας έκδοσης, θα υποδείξουμε *μερικές παρατηρήσεις νομικής, πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής φύσης που μπορούν να περικλείουν τη ζωή ενός μετανάστη στη Γαλλία, Ελλάδα, Νορβηγία, Ελβετία, Ισπανία και Τουρκία κατά τη διάρκεια του προγράμματος mentoring.* Με όλες τις εξελίξεις στις πολιτικές για τη μετανάστευση και τις εφαρμογές αυτών, οι νέοι μεταναστευτικής καταγωγής αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες και προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά στην κοινωνική και επαγγελματική συνοχή των χωρών υποδοχής. Οι καταστάσεις που αναφέρονται παρακάτω δεν στοχεύουν στην αντιπροσώπευση της καθολικής κατάστασης των 6 χωρών με εξαντλητικό τρόπο, αλλά επικεντρώνονται σε σημεία σύγκρισης μεταξύ των 6 χωρών, εμπνευσμένα από εμπειρικές καταστάσεις. Στο δεύτερο μέρος της παρούσας έκδοσης *θα καθορίσουμε διάφορες προτάσεις σχετικά με την αύξηση της κοινωνικής και επαγγελματικής συνοχής των νέων μεταναστευτικής καταγωγής μέσω καθοδήγησης (mentoring), σύμφωνα με τις εμπειρίες και τις παρατηρήσεις από το πρόγραμμα MentorPower.*

Η παρούσα έκδοση *έχει προετοιμαστεί να παρουσιαστεί σε τοπικές και/ή εθνικές αρχές, σε φορείς χάραξης πολιτικής, σε δημόσιους ή σε ενδιαφερόμενα μέρη ώστε να εντοπιστούν τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αύξηση της κοινωνικής και επαγγελματικής συνοχής των νέων μεταναστευτικής καταγωγής και να δείξουν πώς η αφοσιωμένη καθοδήγηση (engagement mentoring) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για το σκοπό αυτό.*

Β. Η ΤΩΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ

Η μετανάστευση είναι ένα γεγονός με αυξανόμενη τάση, με πάνω από ένα εκατομμύριο μετανάστες και πρόσφυγες να περνούν στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του 2015. Κυρίως ο πόλεμος στη Συρία συνεχίζει να είναι ο ένας από τους μεγαλύτερους λόγους της μετανάστευσης. Μέχρι στιγμής, υπάρχουν 7,6 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα (IDPs) στη Συρία (STL).³ Επιπλέον, η συνεχιζόμενη βία στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, οι καταχρήσεις στην Ερυθραία, καθώς και η φτώχεια στα Βαλκάνια, οδηγούν τους ανθρώπους να αναζητήσουν μια νέα ζωή κάπου αλλού (Eurostat).⁴

1. ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που σχετίζονται με την υποδοχή και τη διαμονή των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στη Γαλλία ρυθμίζονται από τον 'CESEDA,' (Κωδικός εισόδου και Διαμονής των Αλλοδαπών και το Δικαίωμα Ασύλου).⁵ Τα κέντρα CADA (Κέντρο Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο) προσφέρουν διαμονή και κοινωνική και διοικητική υποστήριξη σε αιτούντες άσυλο ή σε μετανάστες που έχουν γίνει δεκτοί για διαμονή κατά την επεξεργασία της αίτησής τους.⁶

Η Ελλάδα έχει υπογράψει η οποία και επικυρώθηκε τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για τους πρόσφυγες και καθίσταται νομικά υποχρεωμένη να ακολουθήσει τις διαδικασίες για την προστασία των προσφύγων που περιγράφονται σε αυτήν. Επιπλέον, τον Αύγουστο του 2010, η Ελλάδα υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Άσυλο και τη Διαχείριση της Μετανάστευσης, η οποία επικυρώθηκε τον Ιανουάριο του 2013.⁷

Αν σε ένα άτομο έχει χορηγηθεί άσυλο στη Νορβηγία και αφού ο δήμος του επιτρέψει να διαμείνει στο δήμο τους, τότε εντάσσεται σε ένα ειδικό πρόγραμμα. Το πρόγραμμα εισαγωγής είναι ένα πρόγραμμα πιστοποίησης που συνήθως διαρκεί έως και δύο χρόνια. Το περιεχόμενο του προγράμματος προσαρμόζεται στις ανάγκες του κάθε συμμετέχοντα, και ένα ατομικό σχέδιο συντάσσεται για κάθε συμμετέχοντα.⁸

Κατά την άφιξή τους στην Ισπανία, οι πρόσφυγες λαμβάνουν αμέσως το καθεστώς του πρόσφυγα ή επικουρική προστασία, συμπεριλαμβανομένων όλων των δικαιωμάτων καθώς και τα οφέλη που αναφέρονται λεπτομερώς στο Ισπανικό Δίκαιο Ασύλου. Οι δεκαεπτά αυτόνομες κοινότητες (περιφερειακές κυβερνήσεις) είναι υπεύθυνες για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών. Η ισπανική κυβέρνηση έχει ένα τμήμα που ονομάζεται Γραφείο Ασύλου και Προσφύγων (OAR), το οποίο αποτελεί μέρος του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης. Οι μεταναστευτικές πολιτικές στην Ισπανία είναι γενικά ανοιχτές, δεσμευτικές προς τη συνοχή, και τις απασχολεί περισσότερο η διεύρυνση των δυνατοτήτων της νόμιμης μετανάστευσης και όχι ο περιορισμός των ροών.

Στην Ελβετία, ένα άρθρο προστέθηκε στον νόμο περί Αλλοδαπών το 1999, το οποίο προέβλεπε για πρώτη φορά, μια νομική βάση για δράση από την συνομοσπονδία για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων της συνοχής των καντονιών. Αυτή η νομική βάση διευρύνθηκε με τον νέο νόμο περί αλλοδαπών που τέθηκε σε ισχύ το 2008.

³ Βλέπε Support To Life report on vulnerability assessment of Syrian Refugees in Istanbul 2016.

⁴ Βλέπε Eurostat Database: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁵ Βλέπε <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070158>

⁶ Βλέπε <http://www.france-terre-asile.org/centre-d-accueil-pour-de-mandeurs-d-asile/flexicontent/que-faisons-nous/accompagnement-et-hebergement-en-cada>

⁷ Βλέπε UNHCR Greece <https://www.unhcr.gr/prostasia/nomiki-prostasia/o-nomos-stin-ellada.html>

⁸ <http://www.nyinorge.no/en/Familiegjenforening/New-in-Norway/Education-and-tuition-in-Norwegian/The-introduction-programme/>

Ο νέος νόμος περιλάμβανε πολλές αναφορές στη συνοχή και έδινε στο **Ομοσπονδιακό Γραφείο για τη Μετανάστευση (ODM)** τον συντονιστικό ρόλο για υποστηρικτικές υπηρεσίες.^{9,10}

Η γεωγραφική της θέση έχει κάνει την Τουρκία ένα κρίσιμο μέρος με ακανόνιστες μεταναστευτικές διαδρομές, ειδικά για τους μετανάστες που προσπαθούν να μετακινηθούν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά το γεγονός ότι η Τουρκία προασπίζεται τη θέση της όσον αφορά τους μη ευρωπαϊούς πρόσφυγες σχετικά με τη **Σύμβαση της Γενεύης** για το Καθεστώς των Προσφύγων (1951), ο κανονισμός του 1994 αναγνώρισε δύο τύπους των αιτούντων άσυλο στην Τουρκία. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από Ευρωπαίους πρόσφυγες που έχουν χορηγηθεί προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951, και η δεύτερη ομάδα αποτελείται από μη ευρωπαίους αιτούντες άσυλο που επιδιώκουν μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα. Μετά τη Συριακή κρίση, η τουρκική κυβέρνηση κήρυξε μια πολιτική **ανοικτών συνόρων προς τους πρόσφυγες από τη Συρία τον Οκτώβριο του 2011 και έχει προσφέρει το καθεστώς «προσωρινής προστασίας»**.¹¹

2. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Μετά από ένα τεράστιο αριθμό μεταναστών που πέρασαν στην Ευρώπη κάθε χώρα χρειάστηκε να αναθεωρήσει τις πολιτικές της, τους κανονισμούς και την εφαρμογή αυτών, προκειμένου να διαχειριστεί την παρούσα κατάσταση. Υπάρχουν πολλές σημαντικές ευκαιρίες όσον αφορά στη βραχυπρόθεσμη ανθρωπιστική βοήθεια, όπως είναι η στέγαση, τα τρόφιμα, η υγεία καθώς και μακροπρόθεσμες υπηρεσίες όπως είναι η εκπαίδευση, η πολιτειακή, κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη των μεταναστών στις χώρες αυτές.

Στη Γαλλία, υπάρχει ένα δίκτυο αλληλεγγύης που αναπτύχθηκε στη Μασσαλία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων **στέγασης, διατροφής, τοπικής πληροφόρησης, νομικής στήριξης των αιτούντων άσυλο, εκμάθησης γαλλικών, ρουχισμού, κ.λπ.** Ως εκ τούτου, κατελήφθησαν ορισμένες θέσεις για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων προκειμένου να οργανώνονται δραστηριότητες υποστήριξης για τους μετανάστες.¹² Επιπλέον, οι πρόσφυγες έχουν το δικαίωμα απόκτησης κάποιων **υποτροφιών στα γαλλικά πανεπιστήμια**. Πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για την εκπαίδευση των νέων μεταναστών μπορεί να τους βοηθήσουν να διεκδικήσουν εκ νέου τη ζωή τους, καθώς συνεχίζουν τις σπουδές τους και στην κοινωνική τους συνοχή μαθαίνοντας γλώσσες, έχοντας ακαδημαϊκά δίκτυα, μια κοινωνική ζωή, κλπ. **Οι υποχρεωτικές ημέρες κατάρτισης που διοργανώνονται από το Γραφείο για τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση της Γαλλίας (OFII)** μπορούν να ενισχύσουν τους νέο-αφιχθέντες μετανάστες κατάρτιση που περιλαμβάνει την ιδιότητα του πολίτη και την εκμάθηση γλωσσών.¹³ Καθώς περιμένουν την επεξεργασία της αίτησης ασύλου, οι αιτούντες μπορούν να έχουν **πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη στα δημόσια νοσοκομεία**. Υπάρχει μια αίτηση που έχει ως στόχο την χρηματική αποζημίωση από το κράτος προς τους νέους αιτούντες άσυλο και η οποία μπορεί να μειώσει την απογοήτευση που προκαλείται από απρόβλεπτη αναμονή. Επίσης, μπορεί να υποστηρίξει τους μετανάστες ενισχύοντας τα δίκτυά τους και να έχουν μια καλύτερη πιθανότητα απασχόλησης.

⁹ Βλέπε SEM – State Secretariat for Migration, <https://www.sem.admin.ch/sem/en/home.html>

¹⁰ Kanton Zug – department for migration and integration, <https://www.zg.ch/international/english>

¹¹ Βλέπε Support To Life report on vulnerability assessment of Syrian Refugees in Istanbul 2016.

¹² Βλέπε <https://fr.squat.net/2015/10/27/marseille-squat-en-soutien-aux-migrant-e-s-avec-video/>

¹³ Βλέπε <http://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-sous-sites/Ac->

[cueil-des-demandeurs-d-asile/Livret-d-information-des-maires/Le-dispositif-d-accueil-et-d-integration-des-refugies](http://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-sous-sites/Ac-cueil-des-demandeurs-d-asile/Livret-d-information-des-maires/Le-dispositif-d-accueil-et-d-integration-des-refugies)

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και οι νόμιμοι μετανάστες στην Ελλάδα έχουν ένα ευρύ φάσμα νομικών δικαιωμάτων που στοχεύουν στην ομαλή συνοχή τους με την ελληνική κοινωνία και είναι εναρμονισμένες με τις πολιτικές συστάσεις της ΕΕ. **Οι νόμιμοι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και, μερικές φορές οι παράνομοι μετανάστες (ιδίως όταν προέρχονται από ευάλωτες ομάδες) δικαιούνται κοινωνικής και υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και συμμετοχής στις δραστηριότητες λήψης αποφάσεων. Όλοι οι κάτοικοι της Ελλάδας, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους, έχουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση.** Στους Δήμους, τα Συμβούλια Ένταξης των Μεταναστών έχουν τον ρόλο συμβούλου για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Παρά ορισμένων προβλημάτων στη λειτουργία τους, αυτά επιτρέπουν στους μετανάστες να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων για θέματα που τους απασχολούν και να προωθούν τις απόψεις τους.¹⁴

Η Νορβηγία είναι μια αρκετά ομογενοποιημένη κοινωνία, εντούτοις ο αριθμός των μεταναστών ολοένα και αυξάνεται. **Ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που καταφθάνει στην Νορβηγία είχε δραστική πτώση από την αρχή του 2016.**¹⁵ Παρόλα αυτά, παρέχονται στέγη και χρήματα για την κάλυψη των βασικών αναγκών για 2 χρόνια κατά τη διάρκεια του προγράμματος εισαγωγής. Το πρόγραμμα εισαγωγής των Δήμων στοχεύει την παροχή βασικών εφοδίων στη Νορβηγική γλώσσα και την προετοιμασία για μια επαγγελματικά ενεργή ζωή ή να τους παρακινήσει να ξεκινήσουν κάποια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα επίσης στοχεύει την παροχή πληροφοριών στους συμμετέχοντες για την Νορβηγική κοινωνία. Η επαγγελματική συνοχή στο εργατικό δυναμικό γίνεται κατά μεγάλο ποσοστό μέσω του προγράμματος εισαγωγής που διαρκεί 2 χρόνια. Στο κοινοβούλιο, υπάρχουν τεράστιες αποκλίσεις μεταξύ των πολιτικών κομμάτων πάνω στο "πώς να ασχοληθούν με τα θέματα των μεταναστών". Εντούτοις, εξακολουθεί να υπάρχει μια αρκετά ευρεία συναίνεση σχετικά με τις πολιτικές (από τη στιγμή που έχει χορηγηθεί άσυλο) σχετικά με την χρηματική υποστήριξη, το πρόγραμμα εισαγωγής, κλπ. Υπάρχουν πολλές οργανώσεις όπως ο **Ερυθρός Σταυρός και εθελοντικές ομάδες** που ενδυναμώνουν τη συνοχή των μεταναστών.¹⁶

Στην Ισπανία, η εθνική κυβέρνηση παρέχει χρηματική βοήθεια για τη συνοχή των προσφύγων για 2 έτη από το **Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης (ESS)**. Οι αιτούντες άσυλο, παραμένουν στα κέντρα υποδοχής για 6-12 μήνες, με τελικό χρόνο παραμονής να εξαρτάται από τα ατομικά προφίλ των προσφύγων αλλά και τις ευπαθείς ομάδες. Τα **Κέντρα Υποδοχής για τους Πρόσφυγες (CARS)** τους δίνουν την ευκαιρία να προσαρμοστούν στη ζωή στην Ισπανία πριν αρχίσουν να ζουν ανεξάρτητα στην κοινωνία και ένα προσωπικό πρόγραμμα συνοχής δημιουργείται ώστε κάθε πρόσφυγας κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο κέντρο. Υπάρχουν κάποιες μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως ο **Ερυθρός Σταυρός, η ACCEM και το CEAR** που δουλεύουν με μετανάστες και εξασφαλίζουν **ανθρωπιστική βοήθεια, ιατρικές εξετάσεις, πληροφορίες και νομικές συμβουλές, μαθήματα γλώσσας, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, εκπαίδευση πάνω στις κοινωνικές δεξιότητες, επαγγελματική εκπαίδευση και ψυχολογική υποστήριξη.** Την ίδια στιγμή αναπτύσσουν προγράμματα που απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού, όπως η επαγγελματική κατάρτιση, εθελοντισμό και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

¹⁴ See National Centre for Social Research Entaxi metanaston: Antilipseis, politikes, praktikes

¹⁵ See <http://www.ssb.no/en/innvandring-og-innvandrerer/nokkeltall/immigration-and-immigrants>

¹⁶ See <http://www.nyinorge.no/en/Familiegjenforening/New-in-Norway/Education-and-tuition-in-Norwegian/The-introduction-programme/The-introduction-programme/>

Στην Ελβετία, η **Ομοσπονδιακή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και η Υπηρεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού** προσφέρουν καθοδήγηση και παροχή συμβουλών στους επιζώντες των διακρίσεων στην Ελβετία. Οι πολίτες της ΕΕ προστατεύονται από τις διακρίσεις στην αγορά εργασίας, μέσω διατάξεων της συμφωνίας σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ της Ελβετίας και της ΕΕ. Για τους μετανάστες που προσωρινά τους παρασχέθηκε ανθρωπιστική βοήθεια η πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας γίνεται χωρίς ειδική εξέταση. Εκπαιδευτικά σχήματα στήριξης για τα παιδιά των μεταναστών δημιουργήθηκαν για να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες αλλά και να διασφαλιστεί ότι οι γονείς είχαν συμπεριληφθεί σε σχολικά συμβούλια. Συστήνονται ξεχωριστές τάξεις για τις νέες αφίξεις, οι οποίες επικεντρώνονται στις γλωσσικές δεξιότητες και τη συνοχή. Έμφαση δίνεται επίσης στην επαγγελματική κατάρτιση των νέων με μεταναστευτικό υπόβαθρο.¹⁷

Στην Τουρκία υπάρχουν **26 κατασκηνώσεις (γνωστά και ως «προσωρινά κέντρα φιλοξενίας»)**, που παρέχεται δωρεάν στέγη από την κυβέρνηση. Εκτός από τις κατασκηνώσεις, υπάρχουν και κάποια κέντρα υποδοχής τα οποία παρέχουν δωρεάν διαμονή για τους πλέον ευάλωτους (COE).¹⁸ Άτομα που βρίσκονται υπό «προσωρινή προστασία» έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν στην Τουρκία και να έχουν πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη και δημόσια σχολεία με την αναγνώριση του πτυχίου. Τα κουπόνια τροφίμων που παρέχονται από τις τοπικές αρχές ή τις υπηρεσίες βοήθειας αναφέρεται ότι είναι μία από τις κύριες πηγές εισοδήματος. Από τις αρχές του 2016, Σύριοι οι οποίοι βρίσκονταν στην Τουρκία για περισσότερο από έξι μήνες μπορούν να αποκτήσουν άδεια εργασίας στην επαρχία όπου έχουν καταχωρηθεί (STL).¹⁹

Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες οργανώσεις, κοινοτικά κέντρα που ανήκουν σε ΜΚΟ ή δήμους που έχουν κάποια υποστήριξη και παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια, βοήθεια σε μετρητά, επισιτιστική ασφάλεια, ψυχο-κοινωνική υποστήριξη, εκπαίδευση, ανάπτυξη ικανοτήτων, βιοποριστική υποστήριξη, και τη συνολική προώθηση των συμμετοχικών προσεγγίσεων για ανθρωπιστική βοήθεια και προστασία.

¹⁷ Liebig, T. et al. (2012), “The labour market integration of immigrants and their children in Switzerland”, OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 128, Directorate for Employment, Labour and Social Affairs, OECD Publishing.

¹⁸ See COE Report of the fact-finding mission to Turkey available at https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680699e93

¹⁹ See Support To Life report on vulnerability assessment of Syrian Refugees in Istanbul 2016.

Γ. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Παρά τα δικαιώματα και τις δυνατότητες που χορηγούνται στις κοινωνικές πολιτικές σε όλες τις χώρες εταίρους, οι μετανάστες αντιμετωπίζουν μαζικά διάφορες κοινές προκλήσεις στην καθημερινή τους ζωή, ιδίως στους τομείς της κοινωνικής και επαγγελματικής τους συνοχής.

1. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Υπάρχουν διάφορες γραφειοκρατικές εφαρμογές για τους μετανάστες που μπορούν να θεωρηθούν ως μέτρα που εισάγουν διακρίσεις έναντι ορισμένων εθνικοτήτων.

Για παράδειγμα, στη Γαλλία η CESEDA εφαρμόζεται για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υπηκόων όλων των ξένων χωρών, εκτός από εκείνους που υπέγραψαν διμερή συμφωνία με τη Γαλλία (όπως η Αλγερία, η Τυνησία, το Μαρόκο και άλλες χώρες στην υποσαχάρια Αφρική).²⁰ *Το πρόβλημα είναι ότι οι διμερείς συμφωνίες είναι συχνά ξεπερασμένες, δεν είναι προσαρμοσμένες στη σημερινή πραγματικότητα και οι πολίτες από τις χώρες αυτές βρίσκονται οι ίδιοι αντιμέτωποι με διακρίσεις.* Στην Ελβετία το νομικό και θεσμικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων υστερεί σε μεγάλο βαθμό πίσω από αυτό των περισσότερων άλλων χωρών του ΟΟΣΑ, *οι διακρίσεις εθνικότητας μέχρι στιγμής δεν είναι παράνομες, εκτός όταν γίνεται για τους μετανάστες από την ΕΕ.* Στην Τουρκία η σύγχυση στη γλώσσα που χρησιμοποιείται για να περιγράψει Σύριους πρόσφυγες και στον ορισμό της λέξης «προσωρινός» δημιουργεί ανησυχία και άγχος για το συριακό προσφυγικό πληθυσμό στην Τουρκία, οι οποίοι δεν βλέπουν τέλος στον πόλεμο στην πατρίδα τους ούτε ξεκάθαρες κατευθύνσεις για μόνιμη και νόμιμη υπόσταση στην Τουρκία.²¹ Οι άνθρωποι που έρχονται από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Ιράν και από πιο μακριά, *δεν είναι υπό «προσωρινή προστασία» και έχουν ακόμη λιγότερο σαφές νομικό καθεστώς, είναι ακόμα πιο ευάλωτοι και έχουν ακόμα λιγότερη υποστήριξη.*²²

2. ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Οι μακροχρόνιες διαδικασίες αναμονής για την απόκτηση ενός επίσημου καθεστώτος αυξάνει το άγχος και την απογοήτευση των νέων μεταναστών και καθιστά δυσκολότερη την πρόσβασή τους στις δυνατότητες και τις υπηρεσίες που χρειάζονται άμεσα.

Στη Νορβηγία και τη Γαλλία οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο έχουν πάντα το δικαίωμα να παραμείνουν στη χώρα μέχρι την ηλικία των 18 ετών. Μετά από αυτό είναι πιθανό να υπάρξει **μια μακρά διαδικασία ως προς το εάν τους χορηγείται μόνιμη διαμονή ή όχι.** Στην Τουρκία το 90% των προσφύγων εγκαταστάθηκαν έξω από τις κατασκηνώσεις λόγω της ελεύθερης κινητικότητας, καθώς και λόγω οικονομικών και κοινωνικών ευκαιριών στις μητροπολιτικές περιοχές.

Υπάρχει μια μακρά περίοδος αναμονής για την εγγραφή κυρίως στην Κωνσταντινούπολη, αν και δίνεται προτεραιότητα στους πρόσφυγες που έχουν ανάγκη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ή άμεσης πρόσβασης στην εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, στις μεγάλες πόλεις αγωνίζονται να εξασφαλίσουν ένα ελάχιστο των κοινωνικών και οικονομικών τους δικαιωμάτων, όπως είναι η εκπαίδευση, η στέγαση και η υγειονομική περίθαλψη.

²⁰ Βλέπε <http://www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-International/Les-accords-bilateraux/Les-accords-bilateraux-en-matiere-de-circulation-de-sejour-et-d-emploi>

²¹ Βλέπε Support To Life report on vulnerability assessment of Syrian Refugees in Istanbul 2016.

²² Βλέπε <http://www.ibtimes.com/eu-turkey-deal-non-syrian-refugees-how-afghans-iraqis-somalis-others-could-be-hurt-2340449>

Επιπλέον, οι ευκαιρίες περιορίζονται όταν συγκρίνονται με τον τεράστιο αριθμό προσφύγων. Στη Γαλλία, η διαδικασία αναμονής για την εξέταση της αίτησης ασύλου μπορεί να προκαλέσει καταστάσεις άγχους, απογοήτευσης, και οι μετανάστες μπορεί να βρεθούν σε επισφαλή θέση.

3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σε όλες τις χώρες εταίρους, υπάρχουν πολλά προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην αγορά εργασίας, όπως η άδεια στην εργασία, η εκμετάλλευση, οι διακρίσεις και η έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού.

Στη Γαλλία, η μη παροχή άδειας εργασίας για τους αιτούντες άσυλο μπορεί να τους οδηγήσει σε ευπάθεια. Οι αιτούντες άσυλο στη Γαλλία δεν έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται κατά τη διάρκεια των πρώτων 9 μηνών από την ημερομηνία της αίτησής τους για το καθεστώς του πρόσφυγα.²³ Ομοίως, οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες για να βρουν εργασία στη Νορβηγία. Σύμφωνα με τους ερευνητές, 10 χρόνια μετά την άφιξή τους περίπου το 50% από αυτούς απασχολούνται. Το άλλο μισό μπορεί να μείνει έξω από το κανονικό εργατικό δυναμικό για λόγους υγείας ή κοινωνικά προβλήματα. Στην Ισπανία η ανεργία είναι σήμερα περίπου στο 22% και η ανεργία των νέων στο 42,6%, σύμφωνα με τα στοιχεία από το Σεπτέμβριο του 2016. Δεν είναι βέβαιο ότι οι νεαροί μετανάστες θα ενσωματωθούν με επιτυχία στην αγορά εργασίας. Οι μετανάστες που φτάνουν στην Ισπανία αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εύρεση εργασίας που οφείλεται σε κακή οικονομική συγκυρία για τον εγχώριο πληθυσμό, ειδικά με ένα υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων. Στην Ελβετία δεν είναι ασυνήθιστο στις αναγγελίες εργασίας για ιδιωτικές επιχειρήσεις να είναι απαραίτητη η «ελβετική υπηκοότητα». Αυτό το είδος της διάκρισης υπάρχει και οι μετανάστες εξακολουθούν να χρειάζονται άδεια εργασίας η οποία σε γενικές γραμμές δίνεται εφόσον επιτύχουν στην αναζήτηση ενός εργοδότη πρόθυμου να τους προσλάβει, κάτι το οποίο δεν είναι καθόλου εύκολο. Επιπλέον, οι εργοδότες δεν είναι αρκετά ενημερωμένοι για τις δυνατότητες του να προσλάβουν μετανάστες.²⁴ Οι πρόσφυγες στην Τουρκία εργάζονται με χαμηλούς μισθούς και χωρίς τα οφέλη της κοινωνικής ασφάλισης στην αγορά εργασίας. Ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών και των νέων δεν φοιτούν στο σχολείο και γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης ως χαμηλόμισθο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, η άδεια εργασίας θα πρέπει να ζητηθεί από τον εργοδότη, όπως και στην Ελβετία και οι εργοδότες δεν έχουν τα κίνητρα να υποβάλουν αίτηση για άδειες εργασίας και προτιμούν να πληρώνουν χαμηλά παράνομους εργαζόμενους.²⁵

4. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ

Ειδικά στην Ελλάδα και την Τουρκία *τα γλωσσικά εμπόδια απαγορεύουν στους μετανάστες να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις (υγεία, εκπαίδευση, ψυχοκοινωνική στήριξη, συμβουλευτική, ευκαιρίες απασχόλησης). Επίσης, επηρεάζει τις σχέσεις τους με τους ανθρώπους των χωρών υποδοχής με καταστροφικό τρόπο και καθιστά δυσκολότερη τη συνοχή τους.*

²³ Βλέπε <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2741>

²⁴ Βλέπε FABIA – Fachstelle für die Beratung und Integration von Ausländerinnen und Ausländern, <http://www.fabialuzern.ch> Verein MUNTERwegs, www.munterwegs.eu, interviews with social workers, mentees and parents.

²⁵ Βλέπε Workshop Report: Syrian Refugees In Istanbul, (2016), IPC, Sabanci University, Stiftung Mercator Initiative.

5. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Αν και υπάρχουν δυνατότητες των υπηρεσιών υποστήριξης σε κάθε χώρα, η βιωσιμότητα και η αποδοτικότητά τους είναι ζωτικής σημασίας για την ενδυνάμωση των νέων μεταναστών.

Στη Νορβηγία, αφού τελειώσουν «το πρόγραμμα εισαγωγής» και λάβουν από 2 χρόνια χρηματικής υποστήριξης, υποτίθεται ότι πρέπει να μπορούν να αυτό-διαχειρίζονται. Στην Ελβετία, οι συμβουλευτικές δομές είναι μέχρι στιγμής λιγότερο καλά εξοπλισμένες από ό, τι σε άλλες χώρες, αυτές μπορούν να παρέχουν μόνο νομικές συμβουλές, αλλά δεν μπορούν να αναλάβουν νομική δράση. Στα καντόνια έχουν αντιπροσώπους οι οποίοι συντονίζουν τις δραστηριότητές της συνοχής σε επίπεδο καντονιανών. Η κλίμακα και το πεδίο των δραστηριοτήτων τους διαφέρουν σημαντικά, αντανακλώντας εν μέρει διαφορές στο μέγεθος και τη σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού. Λόγω του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος στην Ισπανία, εγγυημένοι προϋπολογισμοί και κονδύλια για το Γραφείο του Ασύλου και Προσφύγων παραμένουν αβέβαιες. Οι περικοπές ή ελλείψεις σε κυβερνητικές υπηρεσίες θα επηρεάσει αρνητικά την ομάδα-στόχο της μεταναστευτικής νεολαίας. Στην Τουρκία, οι υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση, παροχή συμβουλών κ.λπ.) δεν είναι αρκετά σε σχέση με τις ανάγκες που υπάρχουν. Ειδικά, το ψυχολογικό τραύμα της μετατόπισης έχει αφήσει ευάλωτους πολλούς πρόσφυγες. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για να έχουν ψυχολογική υποστήριξη κυρίως αυτές που παρέχονται από τις ΜΚΟ. Ωστόσο, έχουν πολλά προβλήματα όσον αφορά την πρόσβαση σε ψυχολογική υποστήριξη λόγω της γλώσσας, των πληροφοριών και των χρηματικών τους περιορισμών.

6. Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑΣ

Η αύξηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας προς τους μετανάστες είναι ένα ευρέως κοινό πρόβλημα που επηρεάζει την ενσωμάτωσή τους στη χώρα υποδοχής.

Στη Γαλλία, η αύξηση των ακροδεξιών κομμάτων²⁶ και οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις επηρέασαν σημαντικά την ατμόσφαιρα φιλοξενίας απέναντι στους μετανάστες στο εσωτερικό της χώρας.²⁷ Στην Ελλάδα, η οικονομική και κοινωνική κρίση των τελευταίων ετών έχει οδηγήσει σε αύξηση των ακροδεξιών τάσεων και στην εισαγωγή ενός ακροδεξιού κόμματος στη Βουλή, τη Χρυσή Αυγή, το οποίο υποστήριξε ότι οι μετανάστες ευθύνονται για τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και εγκληματικότητας και ότι θα πρέπει να υποχρεωθούν να εγκαταλείψουν τη χώρα. Αυτό έχει οδηγήσει σε ρατσιστικές και ξενοφοβικές τάσεις και υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που θεωρούν τους μετανάστες ως πηγή των εγκληματικών δραστηριοτήτων. Στη Νορβηγία, λόγω του αυξανόμενου φόβου από τη υποδοχή πάρα πολλών προσφύγων, ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού φοβάται ότι θα χάσει μέρος της νορβηγικής κουλτούρας και τμήματα του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, λόγω του βάρους της υποστήριξης των μεταναστών. Ομοίως, την ταχεία αύξηση στο πλήθος του εργατικού δυναμικού στην Ελβετία την υποδέχθηκαν με αυξανόμενη εχθρότητα προς τους μετανάστες. Στην Τουρκία, οι διακρίσεις στην καθημερινότητα των προσφύγων, η έλλειψη ενσυναίσθησης απέναντί τους, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις είναι τα πιο δύσκολα προβλήματα στη ζωή του πρόσφυγα και κάτι τέτοιο θα μπορούσε να εμποδίσει την κοινωνική τους συνοχή.

²⁶ Βλέπε <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/29/frenzy-hatred-brexit-racism-abuse-referendum-celebratory-lasting-damage>

²⁷ Βλέπε <http://www.express.co.uk/news/world/703232/Marine-Le-Pen-Frexit-France-EU-Brexit-Front-National>

Δ. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Μελέτες δείχνουν ότι οι δομημένες *σχέσεις mentoring έχουν ισχυρά αποτελέσματα παρέχοντας στους νέους θετικά και συμπληρωματικά οφέλη σε μια ποικιλία προσωπικών, ακαδημαϊκών και επαγγελματικών παραγόντων. Έρευνες αποκαλύπτουν, επίσης, ένα δύσκολο παράδοξο, ότι όσο πιο πολλοί επικίνδυνοι παράγοντες εμφανίζονται σε έναν νέο άνθρωπο, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να έχει ένα μέντορα.*²⁸ Στο πλαίσιο της έλλειψης κοινωνικής αποδοχής, η υποστήριξη ενός μέντορα, μπορεί επίσης να προσφέρει ξεχωριστά οφέλη, όπως η μείωση της αίσθησης ότι υφίστανται διακρίσεις και η αύξηση της αυτοεκτίμησής.²⁹

Από την εμπειρία μας στην εφαρμογή, *οι διαφορετικές γραφειοκρατικές συναλλαγές και οι εφαρμογές τους, η μακρά αναμονή της διαδικασίας αυτής, τα προβλήματα στο σύστημα της αγοράς εργασίας και της εκπαίδευσης, τα γλωσσικά εμπόδια, η βιωσιμότητα και η αποδοτικότητα των υπηρεσιών υποστήριξης και η αύξηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας* δημιουργούν ανησυχία και αγωνία για τους νέους μετανάστες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των δυνατοτήτων που διαθέτουν και των υπηρεσιών που μπορούν να έχουν πρόσβαση, λόγω της έλλειψης πληροφοριών, βοήθειας και των γλωσσικών εμποδίων. Όλα τα εμφανή προβλήματα επηρεάζουν τη συνοχή τους στην αγορά εργασίας και το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας υποδοχής.

Για το έργο MentorPower **72 μέντορες και 72 νέοι συμμετέχοντες** μοιράστηκαν μια αμοιβαία υποστηρικτική **σχέση καθοδήγησης κατά τη διάρκεια 9 μηνών**. Παρά την πρωταρχική ιδέα του MentorPower προερχόμενη από την κοινωνική και επαγγελματική συνοχή των μεταναστών και των προσφύγων στην αγορά εργασίας και στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας υποδοχής, υπήρχαν ορισμένες προσαρμογές κατά τη φάση υλοποίησης του έργου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μέντορες ήταν πιθανό να γίνουν ένα κανάλι κοινωνικής υποστήριξης ή να γίνουν διαπολιτισμικός μεσολαβητής για τους νέους μετανάστες.

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Στο έργο MentorPower, οι μέντορες βοήθησαν στην κοινωνική και την επαγγελματική ανάπτυξη του καθοδηγούμενου (mentee), παρέχοντας του σχέδια, κατευθυντήριες γραμμές, πηγές και δίκτυο. Έτσι, δημιούργησαν ένα ασφαλές περιβάλλον για την υποστήριξη του mentee δείχνοντας μια άνευ όρων αποδοχή. Αυτό προώθησε επίσης την αίσθηση της συνοχής. Επιπλέον, *υποστήριξαν τους νέους σχετικά με την εκμάθηση της πρόσβασης σε πόρους για την κάλυψη ποικίλων αναγκών (κοινωνικές υπηρεσίες, μαθήματα γλώσσας, γραφειοκρατικά, μεταφορές, υπηρεσίες υγείας, κλπ) και να ξεπεράσουν το γλωσσικό εμπόδιο ως πολιτιστικός μεταφραστής.* Κατά τη διαδικασία αντιστοίχισης του MentorPower χρησιμοποιήθηκε τουλάχιστον μία κοινή γλώσσα μεταξύ μεντόρων και νέων που συμμετείχαν (mentees). Η πλειοψηφία των νέων που συμμετείχαν δήλωσε ότι έχοντας ένα μέντορα άρχισαν να αισθάνονται πιο άνετα στην καθημερινή τους ζωή.

Επίσης, *οι μέντορες παρείχαν μια επαγγελματική και εκπαιδευτική υποστήριξη, δίνοντας πληροφορίες σχετικά με τον εκάστοτε τομέα σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα των νέων λέγοντας τις δικές τους εμπειρίες με διάφορες μεθόδους όπως η αφήγηση.*

²⁸ Bruce, Mary and Bridgeland, John (2014). *The Mentoring Effect: Young People's Perspectives on the Outcomes and Availability of Mentoring*. Washington, D.C.: Civic Enterprises with Hart Research Associates for MENTOR: The National Mentoring Partnership.

²⁹ DuBois, D. L., Portillo, N., Rhodes, J. E., Silverthorn, N., & Jeffrey, V. C. (2011). *How Effective Are Mentoring Programs for Youth? A Systematic Assessment of the Evidence*. *Psychological Science in the Public Interest*, 12 (2), 57-91.

Οι μέντορες παρείχαν επίσης κάποιες ευκαιρίες, πηγές και το δίκτυο στους νέους που συμμετείχαν βάσει των συγκεκριμένων στόχων τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μέντορες έγιναν **«πρότυπο»** και οι νέοι που συμμετείχαν παρατήρησαν ότι ωφελήθηκαν από τις εμπειρίες των μεντόρων τους και εμπνεύστηκαν από αυτούς για να προγραμματίσουν τα μελλοντικά τους βήματα. Επιπλέον, ως από αποτέλεσμα του MentorPower, **οι νέοι ανέφεραν ότι θα μπορούσαν να αναφέρουν τη συμμετοχή τους σε αυτό το έργο ως στα βιογραφικά τους.** Κατά την εφαρμογή στη Νορβηγία και τη Γαλλία ορισμένοι από τους νέους είχαν την ευκαιρία πρακτικής άσκησης και απασχόλησης. Κατά την εφαρμογή στην Ελλάδα, οι νέοι έγιναν μέλη του κέντρου νέων τους και άρχισαν να κοινωνικοποιούνται συμμετέχοντας σε δραστηριότητες. Ως αποτέλεσμα, ένας νέος που απέτυχε στο λύκειο ενσωματώθηκε σε μια τεχνική σχολή.

2. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Όπως αναφέρθηκε στα προβλήματα, ένα από τα κύρια θέματα είναι η αύξηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας απέναντι στους μετανάστες. Για να ξεπεραστεί αυτό, το mentoring είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη δημιουργία ευκαιριών για πολιτισμικές ανταλλαγές και για ευκαιρίες κοινωνικής συνοχής. Με το MentorPower, παρατηρήσαμε ότι δημιουργήθηκαν κάποιοι **χώροι όπου ο πληθυσμός των προσφύγων και η κοινότητα υποδοχής μπόρεσε να έρθει μαζί και να μοιραστεί πολιτισμικά έθιμα, παραδόσεις, κλπ. Οι νέοι που συμμετείχαν εξοικειώθηκαν με τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής, αποφεύγοντας την απώλεια της ισορροπίας μεταξύ της αφομοίωσης και της συνοχής.** Επιπλέον, ένα δίκτυο αλληλεγγύης οικοδομήθηκε μεταξύ των νέων που συμμετέχουν στο έργο. Σε πολλές χώρες έχουν δημιουργήσει μερικές διαδικτυακές ομάδες σε σύνδεση για να μοιράζονται τις ιδέες τους, τα προβλήματα και τις δυνατότητες που έχουν.

3. ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Όπως είναι αναμενόμενο, το ψυχολογικό τραύμα της μετατόπισης, η διαφυγή από τις συγκρούσεις ή δύσκολες συνθήκες ζωής έχουν αφήσει πολλούς νέους ανθρώπους ενάλωτους. Οι μελέτες δείχνουν ότι, ένας νέος άνθρωπος που έχει έναν ενήλικα μέντορα στη ζωή τους, μπορεί να έχει μεγαλύτερη πιθανότητα να θεραπευτεί, να αναπτυχθεί και να ευδοκιμήσει μετά από μία ή περισσότερες τραυματικές εμπειρίες. Αν οι μέντορες εμφανίζονται σταθερά και είναι παρόντες, **τότε δημιουργείται ένας ασφαλής χώρος για ένα νεαρό άτομο για να μεγαλώσει και να αναπτυχθεί, αυτό μπορεί να προσφέρει υποστήριξη στη διαδικασία της επώλωσης και να προσφέρει μια ουσιαστική σχέση με ένα νεαρό άτομο που έχει βιώσει μια τραυματική εμπειρία.**³⁰

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία για την τραυματική ψυχολογία, τα ανθρωπογενή τραυματικά γεγονότα όπως η μετατόπιση έχουν καταστροφικές συνέπειες για την «αίσθηση του ελέγχου». Έτσι, **τα προγράμματα mentoring προσφέρουν «κάτι δομημένο/προγραμματισμένο» και είναι χρήσιμα για να επαναφέρουν την αίσθηση του ελέγχου που οι τραυματισμένοι άνθρωποι έχουν ήδη χάσει.** Σε σύγκριση με τις ασταθείς συνθήκες της ζωής τους, έχουν μια σταθερή και ασφαλή σχέση με έναν σύμβουλο που τους παρέχει θεραπευτικό αποτέλεσμα για να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις των τραυματικών εμπειριών.

³⁰ Βλέπε <http://massmentors.org/content/mentoring-and-trauma-awareness>

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΝΤΟΡΕΣ

Ειδικά σε μερικές τοπικές εφαρμογές του MentorPower, η διαδικασία εύρεσης των μεντόρων ήταν αρκετά δύσκολη λόγω των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων για τους μετανάστες στην κοινή γνώμη. Ωστόσο, μετά το τέλος του προγράμματος καθοδήγησης, οι μέντορες του MentorPower δήλωσαν ότι ***είχαν ανακαλύψει τις ικανότητές τους, ανέπτυξαν δεξιότητες καθοδήγησης (επικοινωνία, καθοδήγηση, διαχείριση των σχέσεων, κλπ) και έμαθαν πολλά πράγματα από αυτή τη διαπολιτισμική σχέση.*** Κατά την εφαρμογή στη Νορβηγία, ένας από τους μέντορες έγινε δάσκαλος υποστήριξης στο σχολείο ενός από τους νέους που συμμετείχαν. Σε όλες τις εφαρμογές, οι μέντορες δημιούργησαν μια φιλία μεταξύ τους και μοιράστηκαν κοινά πράγματα.

5. ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Τα θέματα των φύλων είναι από τα πιο δύσκολα του προγράμματος mentoring, ειδικά στην τοπική εφαρμογή ορισμένων εταίρων. Για παράδειγμα, στην εφαρμογή του προγράμματος στην Τουρκία, οι νέες γυναίκες ήταν πιο πιθανό να παραιτηθούν από το πρόγραμμα λόγω της πίεσης από την οικογένεια.

Ε. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Εν κατακλείδι, έχουμε κάποιες συστάσεις προς τις περιφερειακές και εθνικές αρχές, στους φορείς χάραξης πολιτικής, και άλλους ενδιαφερόμενους:

1. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- › Πρέπει να εφαρμοστούν προγράμματα ενημέρωσης περί νομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και των υπηρεσιών υποστήριξης καθώς και η αποδοτικότητα τους θα πρέπει να βελτιωθεί ώστε να ταιριάζει με τις ανάγκες των νέων μεταναστών.
- › Επιπλέον, θα πρέπει να βελτιωθούν και να διαδοθούν οι δεξιότητες ζωής και η υποστήριξη της διαβίωσης. Επαγγελματικά και επιχειρηματικά προγράμματα κατάρτισης πρέπει να καθιερωθούν σύμφωνα με τα συγκεκριμένα προφίλ του νεαρού πληθυσμού και τις συνθήκες ζωής τους. Σε αυτή την περίπτωση τα προγράμματα προσωπικής καθοδήγησης (mentoring) θα μπορούσαν να είναι μια χρήσιμη επιλογή.

2. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ

- › Θα πρέπει να διευρυνθούν οι πολιτιστικές ανταλλαγές και οι ευκαιρίες κοινωνικής συνοχής.
- › Δημιουργία χώρων όπου ο πληθυσμός των προσφύγων και η κοινότητα υποδοχής μπορούν να συμμετέχουν σε κοινές δραστηριότητες. Συμπληρωματικά είναι χρήσιμη η δημιουργία εκστρατειών επικοινωνίας για την προώθηση της θετικής εικόνας των μεταναστών.
- › Θα πρέπει να είναι στρατηγική του ανθρωπιστικού χώρου/ιδιωτικού τομέα/κυβερνητικών πολιτικών η ενθάρρυνση προς τον πληθυσμό για την υλοποίηση προγραμμάτων προσωπικής καθοδήγησης (mentoring) για τους πρόσφυγες.
- › Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εστιάσουν σε καμπάνιες που να ενημερώνουν το κοινό σχετικά με την πραγματική κατάσταση των μεταναστών και τη συμβολή τους στην κοινωνία.

3. ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

- › Η τρέχουσα προσφυγική κρίση έχει οδηγήσει σε ένα μεγάλο ενδιαφέρον για την προστασία και τη συνοχή αυτών των προσφύγων και τη δυνατότητα για περισσότερες συνδυασμένες και διατομεακές προσπάθειες και συνεργασίες μεταξύ των δημόσιων αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως μέσω προγραμμάτων καθοδήγησης και ενημερωτικών δραστηριοτήτων.
- › Οι οργανώσεις θα πρέπει να συνεργαστούν για τη δημιουργία προγραμμάτων προσωπικής υποστήριξης (mentoring) που θα συμβάλλουν στην καλύτερη ενσωμάτωση των νέων μεταναστών.
- › Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον ανθρωπιστικό και μη κυβερνητικό χώρο είναι σημαντική. Μπορούν να παρέχουν πόρους (χρηματική βοήθεια, εθελοντισμός κ.λπ.) ή να γίνουν στρατηγικοί εταίροι για υπηρεσίες ή προγράμματα στήριξης.

- › Ακαδημαϊκά ιδρύματα θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο πεδίο για την συνεργασία στην οργάνωση σεμιναρίων, εργαστηρίων και συνεδρίων και να δημιουργηθούν κάποιες θέσεις για τους πρόσφυγες για να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις ανάγκες τους. Επιπλέον, οι ακαδημαϊκοί θα πρέπει να κληθούν σε εθελοντικές δραστηριότητες για τους μετανάστες (που μπορούν άμεσα να βοηθήσουν εθελοντικά ή να βοηθήσουν/να ενημερώσουν τους εθελοντές για το μεταναστευτικό πεδίο).
- › Θα πρέπει να δημιουργηθούν μεταξύ των τοπικών φορέων και των τοπικών και διεθνών παραγόντων πλατφόρμες και δίκτυα για να μοιραστούν εμπειρίες, καλές πρακτικές και να συντονιστούν δράσεις.

4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

- › Τα προγράμματα συνοχής και η υποστήριξη υλοποιείται μέσω ισχυρών συνεργασιών μεταξύ των κεντρικών και περιφερειακών κυβερνήσεων και των οργανώσεων, ωστόσο μεγαλύτερη χρήση θα μπορούσε να γίνει από μικρότερες οργανώσεις, πρωτοβουλίες, κινήσεις σε τοπικό επίπεδο, που να περιλαμβάνουν επίσης προγράμματα καθοδήγησης για την κοινωνική συνοχή της νεολαίας.
- › Οι τοπικοί Δήμοι θα μπορούσαν στη συνέχεια να ξεκινήσουν νωρίς με τα προγράμματα συνοχής και τα προγράμματα mentoring να είναι μια από τις διαθέσιμες επιλογές.
- › Βέλτιστες πρακτικές σε συνεργασίες δημόσιου-ΜΚΟ πάνω στο πεδίο της ανθρωπιστικής βοήθειας και προστασίας πρέπει να αναγνωριστούν και να διαδοθούν από κοινού με φορείς που δραστηριοποιούνται στον χώρο.
- › Θα είναι ευεργετικό οι τοπικές επιτροπές για τους πρόσφυγες να έρθουν μαζί για υποστήριξη, με προτεραιότητα στους νέους να συμμετέχουν στους τοπικές Δήμους.

5. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ

- › Εφαρμογές με βάση το φύλλο και φιλικές προς τη νεαρή ηλικία πρέπει να εξετασθούν.
- › Θα πρέπει να εφαρμοστεί πρόγραμμα που να βασίζεται στον εθελοντισμό των μεταναστών. Έτσι, θα γίνουν περισσότερο ενεργοί σε αντίθεση με το να είναι μονάχα δέκτες ενίσχυσης και θα παίρνουν πρωτοβουλίες για τις κοινότητές τους. Επίσης θα μπορούσαν να γίνουν πολιτισμικοί διαμεσολαβητές.

To έργο MentorPower

www.mentorpower.eu

Center For Education *Κάλα Ντορ,
Ισπανία*

www.centre4education.com

info@centre4education.com

m

Pistes Solidaire Méditerranée *Μασσαλία, Γαλλία*

<https://pistessolidairesmediterranee.wordpress.com>

parrainage@hors-pistes.org

Kvalifiseringstjenesten

Γκρίμσταντ, Νορβηγία

www.grimstad.kommune.no/tjenester/skole/skoler-i-grimstad/kvalifiseringstjenesten

postmottak@grimstad.kommune.no

Κ.Α.Ν.Ε Κοινωνική Ανάπτυξη Νέων

Καλαμάτα, Ελλάδα

www.ngokane.org

info@ngokane.org

Verein MUNTERWegs

Μένζιγγκεν, Ελβετία

www.munterwegs.eu

info@munterwegs.eu

Toplum Gönüllüleri Vakfı

Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

www.tog.org.tr

info@tog.org.tr

mentorpower

pistes solidaires
Méditerranée

Verein MENTERwegs

Ein generationenübergreifendes
Mentoringprogramm